

Çocuk Vakfı Çocuk Akademisi
Tarafından Hazırlanan
100 TEMEL ESER RAPORU
AÇIKLANDI

- Raporla, 2004'te orta, 2005'te ilköğretime yönelik açıklanan ve her yıl 8 milyon çocuğu ilgilendiren **100 Temel Eser** uygulamasının amacına ulaşmadığı görüşüne yer verildi.
- Çocuklar, **100 Temel Eser**'i, *-Bilgim yok !; veliler -Haberim yok !* ifadeleriyle değerlendirdi.
- **100 Temel Eser**'in tamamını okuyan tek bir öğretmene rastlanmadı.
- İlköğretim listesinde yerli kitapların 22'si klasik eser özelliği taşıyor.
- Orta öğretim listesinde 12, ilköğretim listesinde 14 hazırlanacak kitabın 71 çeşit baskısı var ve hiç biri birbirine benzemiyor.
- Orta öğretim listesinde 27 klasik eser, ilköğretim listesindeki 29 çocuk klasiği çevirmen adı verilmeden açıklandığı için metinler birbirinden farklı. Özgün bağlamından uzaklaştırılmış ve tahrif edilmiş kitaplar İl Özel İdareleri, Millî Eğitim Müdürlükleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından okul kütüphanelerine satın alınıyor.
- Türkiye'de 100 Temel Eser logosuyla 117 yayınevi kitap yayınladı
(2004-2009)

İlköğretim **100 Temel Eser** listesinde telifsiz yayınlanmış ve **100 Temel Eser** logosuyla satılan kitap sayıları: (2005-31 Aralık 2009)

Hazırlanacak Antolojiler

Dede Korkut Hikayeleri (63), Mevlâna'nın Mesnevi'sinden Seçme Hikâyeler (52), Karagöz ile Hacivat (37), Şermin / Tevfik Fikret (41), Altın Işık (22), Falaka (53)

Hazırlanacak Eserler Gurubu:

Tekerlemeler (44), Türkçede Deyimler (36), Türk Atasözlerinden Seçmeler (47), Türk Ninnilerinden Seçmeler (28), Türkülerden Seçmeler (19), Türk Manilerinden Seçmeler (13), Mehmet Akif Ersoy'dan Seçmeler (26)

Çocuk Klasikleri Gurubu:

Oliver Twist (23), Alis Harikalar Ülkesinde (26), Gülliver'in Gezileri (32), Define Adası (41), Robin Hood (24), Tom Sawyer (28), Ezop Masalları (57), Andersen Masalları (51), Üç Silahşörler (32), La Fontaine'den Seçmeler (72), Pinokyo (47), Seksen Günde Devr-i Alem (33), İnci (26), Beyaz Yele (17), Peter Pan (36), Uçan Sınıf (13), Mutlu Prens (12), Heidi (39), Pollyanna (34)

Orta öğretim **100 Temel Eser** listesinde telifsiz yayınlanmış ve **100 Temel Eser** logosuyla satılan kitap sayıları: (2004-31 Aralık 2009)

Nutuk (18), Kutadgu Bilig'den Seçmeler (12), Dede Korkut Hikâyeleri (53), Yunus Emre Divanı'ndan Seçmeler (21), Mevlâna'nın Mesnevi'sinden Seçmeler (26), Nasrettin Hoca Fıkralarından Seçmeler (78), Divan Şiiri'nden Seçmeler (11), Halk Şiiri'nden Seçmeler (16), Evliya Çelebi Seyahatname'sinden Seçmeler (22), Kerem ile Aslı (17), Sergüzeşt (7), Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç (12), Şehir Mektupları (11), Ömer Seyfettin'den Seçme Hikâyeler (67), Safahat (13)

Dünya Edebiyatından

Kelile ve Dimne (18), Gülistan (14), Sefiller (17), Robenson Crusoe (26), Madam Bovary (11), Fareler ve İnsanlar (13).

- Rapor, çocuğun temel yararına ve gelişmesine katkı sağlamadığı gerekçesiyle, **100 Temel Eser** uygulamasının sona erdirilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı'na bildirildi.
- **100 Temel Eser Raporu**'nda iki öneri yer alıyor:
 1. Örgün eğitim sisteminin süreçlerini kapsayacak (okul öncesi, ilköğretim birinci ve ikinci kademe, orta öğretim) ve bütün derslerle ilişkilendirilecek **okuma programları**'nın hazırlanması.
 2. Örgün ve yaygın eğitim bağlamında çocuk ve ilkgençlik kitaplarını çocuk ve ilkgençlik edebiyatı ölçütlerine göre inceleyecek ve sonuçlarını ilgili bütün öznelerle paylaşacak,

özerk yapıda **Çocuk ve İlkgençlik Kitapları
Konseyi**'nin kurulması.

Çocuk Vakfı Çocuk Akademisi tarafından hazırlanan **100 Temel Eser Raporu**, **15 Ocak 2010**'da **Millî Eğitim Bakanı Sayın Nimet Çubukçu**'ya gönderildi. Haziran-Aralık 2009 tarihleri arasında öğrenci, öğretmen, veli, eğitimbilimci, eğitim ve yazar örgütlerinin görüşü alınarak hazırlanan raporda 46 uzman ve yazarın yanında 11 sivil toplum kuruluşunun görüşleri yanında sempozyum ve kongre kararlarına yer verildi. Raporda ayrıca 2004 yılından bu yana **100 Temel Eser** konusunda görüş ve düşüncelerini açıklamış 51 kişinin de görüşleri yer alıyor.

Çocuk Vakfı Çocuk Akademisi'nin rapor hazırlama kurulu tarafından, zorunlu kitap okuma listeleri ile **okuma alışkanlığı ve dil, duygu ve düşünce zenginliği kazandırmak** amacının gerçekleşmeyeceği gerekçesiyle **100 Temel Eser** uygulamasının sona erdirilmesi için **Millî Eğitim Bakanlığı**'na çağrı yapıldı. Raporun ulaştığı sonuçlar çerçevesinde Bakanlığa iki öneride de bulunuldu: Bir, **okuma programlarının hazırlanması**. İki, **Çocuk ve İlkgençlik Kitapları Konseyi**'nin kurulması.

Çocuk Vakfı Başkanı Mustafa Ruhi Şirin'in **100 Temel Eser Raporu** ile ilgili açıklaması şöyle:

“ Türkiye ’nin okuma alışkanlığı gerçeği, okumama alışkanlığı gerçeğidir. Türkiye, okuma-yazma öğretme başarısı göstermesine karşılık, okuma ve anlama becerisi kazandıran temel eğitim sisteminden yoksun bir ülke durumundadır.. Okuma alışkanlığı süreçlerinin bütün bileşenleri dikkate alınmadan ve eğitim sistemi okur yetiştirmeye odaklanmadan okuyan bir topluma dönüşme ihtimali de yoktur. Çünkü, Türkiye ’de okuma alışkanlığı sorununu çözmeye yönelik ne yöntemi belirlenmiş bir hazırlık, ne de bu yönde bir öngörü vardır.. Buna karşılık, örgün eğitim sistemi, okuma alışkanlığı sarmalını daha da genişleten ve derinleştiren, amacı, işlevi ve yöntemi belirsiz etkilenmelere açık duruma getirilmektedir. 2004 ’te orta, 2005 ’te ilköğretime yönelik 100 Temel Eser uygulaması ile örgün eğitim sistemi içinde her yıl 8 milyon öğrenci zorunlu okunacak kitaplarla oylanmak zorunda bırakılmıştır. Beş yıl boyunca yakından izlediğimiz bu sürecin olumlu-olumsuz yönlerini değerlendirirken en uyarıcı bilgiye öğrenci, veli ve öğretmenlerin görüşlerinden ulaştık: Öğrenciler, 100 Temel Eser ’in amacı konusunda –Bilgim yok ! ; velilerin ise –Haberim yok ! ifadeleri oldu. Öğretmenlere gelince: Beş yıl boyunca ve rapor hazırlama süreçlerinde ilk ve orta öğretimde 100 Temel Eser ’in tamamını okumuş ve kitaplar üzerinde konuşabileceğimiz tek bir öğretmen belirlenemedi. Örgün eğitim sistemi üzerinde olumsuz etkilerinin olumlu etkilerinden çok daha fazla olan bu uygulamanın sona erdirilmesi yeterli değildir. Türkiye ’yi okuyan bir topluma dönüştürecek yeni okuma alışkanlığı ütopyalarına ihtiyacımız var. Bunun için de yazı kültürü ile görsel kültür ilişkisini ve etkileşimini bütün bileşenleriyle örgün ve yaygın eğitim sistemine yansıtacak köklü atılımlar yapılması gerekir.”

Raporun Hazırlamasına Katkı Verenler Kişi ve Kuruluşlar

Bilgin Adalı; Oya Adalı(ÇYDD Beyoğlu Şubesi Başkanı), Aytül Akal; Seza Kutlar Aksoy, Adnan Ay, İncila Çalışkan, Osman Gökhan Çam, Gülten Dayıoğlu, Nuran Direk, D. Mehmed Doğan, Keriman Güldiken, Prof. Dr. Ali Gültekin, Aygören Dirim, Prof. Dr. İnci Enginün, Dr. Fatih Erdoğan, Mehmet Güler, Hatice Akbıçak Günel, Nur İçözü (Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği Başkanı), Arş. Gör. Ayşe Özgül İnce, Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, Arş. Gör. Özlem Kanat, Rıdvan Karabulut, Prof. Dr. Cahit Kavcar, Rıfki Kaymaz, Manami Koyano, Erbay Kücet (Çocuk Edebiyatçıları Birliği Başkanı), Necati Mert, Celal Musaoğlu (Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği Adına), Doç. Dr. H. İnci Önal, Prof. Dr. Murat Özbay, Ferhat Özen, Yrd. Doç. Dr. Hayrettin Parlakyıldız, Mine Soysal, Mustafa Ruhi Şirin (Çocuk Vakfı Başkanı), Dr. Vefa Taşdelen, Ayşe Çekiç Yamaç, Yrd. Doç. Dr. Fahri Temizyürek, Pervin Tongay, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer, Dr. Necmettin Turinay, İbrahim Ulvi Yavuz(Türkiye Yazarlar Birliği Başkanı), Mavisel Yener, Nilay Yılmaz, Mevlâna İdris Zengin, Eğitim-Sen

Raporda Görüşleri

Yer Alanlar:

Abbas Güçlü, Adnan Ay, Prof. Dr. Ali Gültekin, Aygören Dirim, Ayla Çınaroğlu, Aytül Akal, Bilgin Adalı, Prof. Dr. Bülent Yılmaz , Çetin Altan, Doğan Hızlan, Yrd. Doç. Dr. Fahri Temizyürek, Dr. Fatih Erdoğan, Ferhat Özen, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Gülsüm Cengiz, Hasan Bülent Kahraman, Yrd. Doç. Dr. Hayrettin Parlakyıldız, Doç. Dr. H. İnci Önal, Hidayet Karakuş, Hilmi Yavuz, Prof. Dr. İnci Enginün, İncila Çalışkan, Keriman Güldiken, Konur Ertop, Mavisel Yener, Dr. Mehmed Doğan, Mehmet Güler, Metin Celal, Mevlâna İdris Zengin, Mine G. Kırıkkanat, Mine Soysal, Prof. Dr. Murat Özbay, Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, Mustafa Kutlu, Mustafa Ruhi Şirin, Necati Mert, Yrd. Doç. Dr. Necdet Neydim, Dr. Necmettin Turinay, Nilay Yılmaz, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer, Nuran Direk, Oya Adalı, Prof. Dr. Sedat Sever, Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün, Seza Kutlar Aksoy, Taha Akyol, Tahsin Yücel, Doç. Dr. Şükran Kara, Dr. Vefa Taşdelen, Yalvaç Ural,

Rapor İçin Görüş Bildiren

Sivil toplum Kuruluşları

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği
Çocuk Edebiyatçıları Birliği
Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
Çocuk Vakfı
Eğitim – Sen
Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı
Gündem Çocuk Derneği
Türkiye Eğitim Yayıncıları Derneği
Türkiye Yayıncılar Birliği
Türkiye Yazarlar Birliği
Türkiye Yazarlar Sendikası

Açıklama

100 Temel Eser Raporu'nun tamamına erişmek ve görüş bildirmek için:

www.cocukvakfi.org.tr

elmek cocukvakfi@hotmail.com
Telefon 0 212 240 41 96 – 240 23 83
Belgegeçer 0 212 230 01 25

100 TEMEL ESER RAPORU -Özet-

Raporun Gerekçesi

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 19.8.2004 tarih, 2004 / 60 sayılı Orta Öğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Genelgesi ile 4.8.2005 tarih, 2005 / 70 sayılı İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser Genelgesi'nin amacı ve işlevinin başlatılan uygulamayla ne ölçüde örtüştüğünün değerlendirilmesi; ortak kitap okumaya dayalı ülke ölçekli bu sürecin hangi sonuçları ortaya çıkardığının tespit edilmesi; her iki listede yer alan eserlerin temel eser / klasik eser ölçütlerine uygunluğunun sınanması; özellikle ilköğretime yönelik listedeki kitapların çocuğun gelişimi ve okuma kültürü edinmede çocuğun dil gelişimi, bilişsel gelişim, kişilik gelişimi, sosyal, kültürel ve toplumsal gelişimine katkısının incelenmesi; listelerde çevirmeni belirtilmemiş dünya edebiyatı örneklerinin neden olduğu sonuçların irdelenmesi; orta öğretim genelgesinde yer alan 12, ilköğretim genelgesinde 14 kitabın seçmeler ve **hazırlanacak** kitapların yalnızca konularının belirtilmiş olması nedeniyle bu çerçevede yayınlanan kitapların içerik, dil, anlatım, tema ve çocuk gerçekliğine uygunluğunun araştırılması; **100 Temel Eser** uygulamasının çocuk ve ilkgençlik edebiyatımızın gelişmesine etkileri yanında her iki liste ile haksız kazanca neden olan **100 Temel Eser** odaklı yayıncılığa yansımalarının tespit edilmesi; **100 Temel Eser** uygulaması ile ilköğretim 5. sınıftan lise son sınıfı kapsayan çocuk ve ilkgençlik çağında zorunlu okunacak kitaplarla 8 milyon öğrenciyi ilgilendiren sınırlandırıcı durumun Türkçe ve Edebiyat Ders Programları, Millî Eğitim Temel Kanunu ve BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'si çerçevesinde çocuk, öğretmen, veli görüşü yanında eğitim ve yazar kuruluşlarının görüşlerinin alınması ve araştırmaların sonuçları dikkate alınarak **100 TEMEL ESER RAPORU** hazırlanması...

Raporun Amacı

100 Temel Eser genelgelerinin belirlediği “okuma alışkanlığı kazandırmak” amacının ve işlevinin ne ölçüde gerçekleştiğinin okul uygulamaları, çocuk, öğretmen, veli yanında eğitimbilimci, yazar ve eğitim kuruluşlarının görüşleri ile bu konuda yapılan araştırma sonuçlarına göre sınanması, ortaya çıkacak değerlendirmenin **Millî Eğitim Bakanlığı**’na bildirilmesi ve kamuoyuyla paylaşılması...

100 TEMEL ESER GENELGELERİ

I. Orta Öğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Genelgesi

Uygulamanın Değerlendirilmesi (31 Aralık 2009 tarihine kadar)

1. Orta öğretim öğrencileri için belirlenen 100 Temel Eser listesi, yöntem önermeden ve **Talim ve Terbiye Kurulu**’nun görüşü alınmadan ve dışlanarak hazırlanmıştır.
2. **100 Temel Eser** listesi, örgün eğitimde okuma ve anlama becerisi kazandırmaya yönelik uygulamanın nasıl yapılacağını ve **okuma programı** ilişkisi kurulmadan açıklanmıştır.
3. **100 Temel Eser** listesinde yer alan kitapların hangi temel eser ya da klasik eser ölçütüne göre seçildiği belli değildir.
4. Orta öğretim **100 Temel Eser** listesinde 12 başlık altında hazırlanacağı belirtilen (Kutadgu Bilig’den Seçmeler, Dede Korkut Hikâyeleri, Yunus Emre Divanı’ndan Seçmeler, Mesnevi’den Seçmeler, Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler, Divan Şiirinden Seçmeler, Halk Şiirinden Seçmeler, Evliya Çelebi-Seyahatnamesinden Seçmeler, Ömer Seyfettin-Hikayelerinden Seçmeler, Sait Faik-Hikayelerinden Seçmeler, Haldun Taner-Hikayelerinden Seçmeler, ve hangi metnin okunacağı belirtilmemiş olan Kerem ile Aslı) adlı kitaplar Bakanlıkça hazırlanmamış, yayınevlerinin farklı yöntemlerle ve farklı hacimlerde hazırladığı bu kitaplar **100 Temel Eser** logosuyla ve hiç bir inceleme yapılmadan okullara temin edilmiştir.
5. Suyu Arayan Adam (Şevket Süreyya Aydemir),7. Gün (Orhan Hançerlioğlu), Gençlerle Başbaşa (Ali Fuat Başgil) kitaplarının listede yer alışı gerekçesi açıklanmamıştır.

6. Dünya edebiyatından seçilen 27 klasik eserin hiç birinin çevirmen adı genelgede belirtilmemiştir. Adı geçen eserlerin tamamına yakını çevirilerden yola çıkılarak hazırlanarak ve uyarlanarak basılmış ve **100 Temel Eser** logosuyla piyasaya sürülmüş; eserlerin tahrif edilen bölümleri başta olmak üzere, Bakanlık bu yayımlarla ilgili hiç bir izleme ve değerlendirme yapmamıştır.
7. **100 Temel Eser** logosuyla satışa sunulan uyarlama-hazırlama türünde ve çeviri kitaplar dil, anlatım, içerik ve dış yapı özellikleri bakımından sorunlu, nitelsiz ve yayıncılık sektörünün ucuz kitap örnekleridir.**100 Temel Eser** listesinden telifsiz kitap yayımlayan yayınevleri haksız ticari kazançta neden olmuşlardır.
8. **Millî Eğitim Bakanlığı**'na incelenmek üzere sunulan ders kitaplarının incelenmesi süreçlerinde “100 Temel Eser “ okutmayı özendiriyor mu ? “ sorusunun yer alması, ders kitabı hazırlanmasında **100 Temel Eser**'in zorunlu olarak dikkate alınması sonucuna neden olmaktadır ve bu durum ders kitaplarının içeriğini sınırlandırdığı gibi, okunacak kitapların da sınırlandırılmasına neden olmaktadır.
9. Orta öğretimde **100 Temel Eser** uygulaması, piyasada en ucuz satılan 40 kitapla sürdürülmektedir.
10. Öğrencilerin büyük çoğunluğu **100 Temel Eser** uygulamasının ne anlama geldiğini bilmemektedir ve *-Bilgim yok !* ifadesini kullanmayı tercih etmektedir.
11. Velilerin çok azının bu uygulamadan haberdar olduğu sonucuna varılmıştır. Velilerin çok azı **100 Temel Eser**'le ilgili görüş bildirmiştir ve *-Haberim yok !* cevabını verenler %90 civarında olmuştur.
12. Okullarda **100 Temel Eser**'in okunduğuna yönelik bilgi hiç bir somut veriye dayanmamakta; kitapların okunduğunu sınavan ölçme ve değerlendirmeler yapılmamaktadır. Okunan kitapların **E-Okul** sistemine girilmesi konusunda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin değerlendirmeleri farklı olmaktadır. Öğrencilerin okuduğu kitapların toplam sayısının bilinmesinden ne tür bir sonuç beklendiği hususu belli değildir. **E-Okul** sistemine öğrencinin okuduğu kitap sayısının girilmesi **100 Temel Eser** listesini okunacak zorunlu kitap listesi durumuna getirmiştir. Sınıf ve okul kütüphanelerindeki okunan kitapların kaydedilmesinin zorunlu duruma getirilmesi ise genelgenin içerikten çok sayılar üzerinden değerlendirme yapılması sonucunu da doğurmuştur.

13. Okullara satın alınan **100 Temel Eser** listesindeki kitaplar İl Özel İdare, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, il ve ilçe Millî Eğitim Müdürlükleri bütçelerinden satın alınmaktadır.
14. Türkiye genelinde **2004'ün Eylül** ayından bu yana başlayan **100 Temel Eser** uygulaması sonunda orta öğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazandıkları yönünde sonuç ortaya çıkaran araştırma yapılmadığı gibi, bu yönde değerlendirme de yapılmamıştır.
15. Orta öğretimde **100 Temel Eser**'e en az ilgi meslek liselerinde gösterilmektedir.
16. Özel orta öğretim okulları **100 Temel Eser** uygulamasına mesafeli yaklaşmaktadır.
17. **100 Temel Eser** listelerindeki kitaplar, gazetelerin tirajını artırmak amacıyla kuponla dağıtılmış, (Sabah Gazetesi, Star Gazetesi), özetlerinden oluşturulan kitaplar gazete(Milliyet Gazetesi) ve yayınevleri tarafından çok sayıda **100 Temel Eser** listesinde yer alan amaca hiçbir katkısı olmayan özet kitaplar yayınlanmıştır.
18. **100 Temel Eser** uygulaması ile öğrencinin kütüphane ilgisi artmamış, kütüphane ilişkisi zorunlu listelerle sınırlı kalmıştır.
19. Orta öğretim düzeyinde önerilen **100 Temel Eser**'in tamamını okumuş öğretmen bulunamamış, öğretmenlerin çok azının listedeki kitapları okumuş olduğu sonucuna varılmıştır.

II. İlköğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Genelgesi

Uygulamanın Değerlendirilmesi (31 Aralık 2009 tarihine kadar)

1. İlköğretim öğrencileri için belirlenen **100 Temel Eser** listesi, orta öğretim listesinde olduğu gibi, yöntem önermeden ve **Talim ve Terbiye Kurulu**'nun görüşü alınmadan hazırlanmıştır.
2. zorunlu liste, orta öğretimde okuma ve anlama becerisini nasıl kazandıracağına yönelik uygulama esaslarını belirleyen **Okuma programı** ilişkisi kurulmadan açıklanmıştır. Bu

nedenle, ilköğretimde **100 Temel Eser** uygulamasının **akademik başarıya etkisi, okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik olumlu tutum ve davranışlara etkisi, okuma becerisi ve davranışı geliştirme ile okul ve hayat başarısı ilişkisini ölçme ve değerlendirme yapılmasına temel teşkil edecek bir yönü** tespit edilememiştir.

3. Listedeki eserlerin hangi klasik eser / temel eser ölçütlerine göre seçildiği belli değildir. Listede yer alan yerli eserlerin çoğu klasik eser özelliği içermeyen dönem edebiyatı örneğidir.
4. İlköğretim öğrencileri için **100 Temel Eser** listesinde 14 başlık altında hazırlanacağı belirtilen (Dede Korkut Hikâyeleri, Mevlâna'nın Mesnevisi'nden Seçme Hikâyeler, Karagöz ile Hacivat, Necip Fazıl Kısakürek'ten Seçmeler, Tekerlemeler, Türkçede Deyimler, Türk Atasözlerinden Seçmeler, Türk Bilmecelerinden Seçmeler, Türk Ninnilerinden Seçmeler, Türkülerden Seçmeler, Türk Manilerinden Seçmeler, Mehmet Akif Ersoy'dan Seçmeler, Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler, Arif Nihat Asya'dan Seçme Şiirler) adlı kitaplar, Bakanlıkça hazırlanmamış, yayınevlerinin hazırladığı ve farklı yöntemlerle ve farklı hacimlerde hazırlanan **100 Temel Eser** logosuyla okullara temin edilmiştir.
5. İlköğretim öğrencileri için açıklanan **100 Temel Eser** listesinde temel-klasik eser niteliği taşımayan; konu, içerik, anlatım ve tema bakımından çocuk gerçekliğine uygun olmayan; yetişkin dil dizgesine göre yazılmış; dönem edebiyatı özelliğinde 22 kitap yer almaktadır: *Vatan Yahut Silistre* (Namık Kemal), *Ömer'in Çocukluğu* (Muallim Naci), *Gulyabani* (Hüseyin Rahmi Gürpınar), *Altın Işık* (Ziya Gökalp), *Yalnız Efe* (Ömer Seyfettin), *Hep O Şarkı* (Yakup Kadri Karaosmanoğlu), *Peri Kızı İle Çoban Hikâyesi* (Orhan Seyfi Orhan), *Uluç Reis* (Halikarnas Balıkcısı), *Damla Damla* (Ruşen Eşref Üneydin), *Bağrıyanık Ömer* (Mahmut Yesari), *Domaniç Dağlarının Yolcusu* (Şukufe Nihal), *Akın* (Faruk Nafiz Çamlıbel), *Bitmeyen Gece* (Mithat Enç), *Barbaros Hayrettin Geliyor* (Feridun Fazıl Tülbentçi), *Eşref Saati* (Şevket Rado), *Tiryaki Sözler* (Cenap Şahabettin), *Falaka* (Ahmet Rasim), *Bir Gemi Yelken Açtı* (Ali Mümtaz Arolat), *Miskinler Tekkesi* (Reşat Nuri Güntekin), *Tanrı Misafiri* (Reşat Nuri Güntekin), *Yankılı Kayalar* (Yılmaz Boyunağa), *Bir Küçük Osmancık Vardı* (Hasan Nail Canat). Bu kitapların zorunlu okunacak kitaplar durumuna getirilmiş olması çocuklar için ağır bir iştir ve cezalandırıcı bir yükür. Ayrıca bu kitapların içerikleri nedeni ile edebiyat ve okuma

öğretiminde kullanılması, çocuğun edebiyatla ve kitapla ilişki kurmasını engelleyici özellikler içermektedir. Yukarıda adları belirtilen kitaplar arasında konusu, içeriği ve teması nedeniyle çocukların duyuğu ve düşünce dünyasına uygun olmayan *Gulyabani, Tiryaki Sözler, Miskinler Tekkesi, Tanrı Misafiri* gibi sakıncalı eserler de vardır.

6. İlköğretim **100 Temel Eser** listesinin birkaçı hariç, çoğunluğu yetişkin edebiyatı örneğidir. Listedeki yerli edebiyat örneklerinin çok azı okuma ilgisi uyandıran, **okumayı sevdiren ilk okuma kitabı** niteliğine sahiptir.
7. Liste öğrenci , öğretmen ve anne-baba seçimine imkân vermediği gibi, kitap okuma çeşidini ve özgürlüğünü kısıtlayıcı ve **zorunlu okuma listesi** olarak algılanmaya açık bir listedir.
8. Genelge, Dünya edebiyatından seçilen ve çocuk klasiği olan 29 eserin çevirmen adları verilmeden açıklanmış olması nedeniyle, tahrif edilmiş, edebiyat ve Türkçe değeri olmayan kitapların **100 Temel Eser** logosuyla piyasaya sürülmesine neden olmuştur. Uyarlanan çocuk klasiklerinin içeriklerinin değiştirilmesi sonucunda dini içerik ve anlam sapmasına yol açan örnekler (Pinokyo, Heidi, Polyanna, Gülliver’in Gezileri gibi) bu uygulama ile daha da çoğalmıştır.
9. İlköğretim öğrencileri için **100 Temel Eser** logosuyla satışa sunulan hazırlama türünde ve çeviri kitaplar dil, anlatım, içerik ve dış yapı özellikleri bakımından sorunlu, niteliksiz ve yayıncılık sektörünün ucuz kitap örnekleridir. Bu kitapları yayınlayan yayınevleri haksız ticari kazançta neden olmaya devam etmektedir.
10. İlköğretimde **100 Temel Eser** listesindeki kitaplar arasında çocuk özne için yazılmış bir kaç örnek olmasına rağmen, liste, çocuk ve ilköğretim edebiyatı öneri listesi içeriğinden de yoksundur.
11. Millî Eğitim Bakanlığı’na incelenmek üzere sunulan ders kitaplarının incelenmesi süreçlerinde “100 Temel Eser okutmayı özendiriyor mu ?” sorusunun yer alması, ders kitabı hazırlanmasında **100 Temel Eser**’in zorunlu olarak dikkate alınmasına neden olmaktadır ve bu durum ders kitaplarının içeriğini sınırlandırdığı gibi, okunacak kitapların da sınırlandırılmasına neden olmaktadır.
12. İlköğretimde **100 Temel Eser** uygulaması, piyasada en ucuz temin edilen 60 kitapla sürdürülmektedir.

13. İlköğretim öğrencilerinin çoğunluğu bu uygulamanın amacını okuyacakları kitap sayısı biçiminde algılamaktadır. Sınıflarda ve kütüphanelerde okunan kitapların kayıt defterlerinin **E-Okul** sistemine girilmesi, listedeki kitapların zorunlu okunacak kitaplar olarak algılanmaktadır. Okunan kitapların **E-Okul** sistemine girilmesinde öğretmenler arasında ortak görüş yoktur. Özel okullar bu uygulamayı gereksiz görmektedir.
14. **100 Temel Eser** uygulamasının içeriğinden haberdar olan veli sayısı yüzde 5 düzeyindedir. Orta öğretim velileri gibi, ilköğretim velilerinin **100 Temel Eser** konusundaki ifadeleri aynı: *-Haberim yok !*
15. Öğrencilerin **100 Temel Eser**'i okuduklarına yönelik hiç bir ölçme ve değerlendirme çalışması yapılmamıştır.
16. Okullara satın alınan **100 Temel Eser** listesindeki kitapların çoğunluğu İl Özel İdare, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, il ve ilçe Millî Eğitim Müdürlükleri bütçelerinden satın alınmaktadır.
17. 2005 yılının birinci döneminden bu yana uygulanan ilköğretimde **100 Temel Eser** uygulaması, çocuğu yetişkin edebiyatına mahkûm eden, çocuk ve ilköğretim edebiyatı ile arasına kalın duvarlar ören bir sonuç ortaya çıkarmıştır.
18. İlköğretimde **100 Temel Eser** uygulaması ile Türkçe öğretimi arasında ilişki kurulamamıştır. Yeni Türkçe programına göre Türkçe dersleri Metin Okuma ve Hikâye Değerlendirme başlıkları altında okutulmaktadır. **100 Temel Eser** listesinden bir kitabın çok farklı metinlerle ve özgün bağlamlarından kopararak okutulması sürdürülmektedir.
19. **Talim ve Terbiye Kurulu**'nun **2003 Şubat**'ından bu yana kitap tavsiye uygulamasını kaldırması ile Bakanlığın 100 kitaplık zorunlu liste açıklaması birbiriyle çelişmektedir.
20. Ders kitaplarında yaşayan yazarların metinlerine yer verilmesine rağmen, **100 Temel Eser** listelerinde yaşayan yazarlara yer verilmemiş olması makul bir ilke değildir. Hazırlanacak **Okuma Programı**'nda yazar değil eser / kitap odaklı ilkeler tercih edilmelidir.

Genel Değerlendirme

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2004'te orta öğretim, 2005'te ilköğretim öğrencileri için açıkladığı iki **100 Temel Eser** genelgesi ile “ okuma alışkanlığı kazandırmak “ ve “ ortak duygu ve bilincin oluşması” amaçlarına yönelik olarak başlatılan uygulamanın bu sonucu ortaya çıkarması olanaksızdır. Her iki genelge, çocukların kitapla etkileşimine katkı verecek boyuttan uzaktır. İki ayrı 100 kitaplık listelerde yer alan kitapların hangi ölçütlere göre seçildiği belli değildir. İki listedeki kitapların hangi nitelikleriyle çocuklarda ve gençlerde “ okuma alışkanlığı kazandıracak ” ve “ ortak duygu ve bilinci “ oluşturacak da belirsizdir. Listelerde yaşayan / vefat etmiş yazar ayrımı nesnel bir temele dayanmamaktadır. İlköğretimde 29, orta öğretimde 27 Dünya klasiğinin çevirmen ve yayınevi adı belirtilmeden açıklandığı için toplam 56 kitabın, özgün bağlamı ve kurgusu bozularak hazırlama ve uyarlama yoluyla yayınlanması sonucu eser tahrifine ve telif ihlaline neden olunmuştur.. Bakanlık, **100 Temel Eser** listelerini hazırlarken **Talim ve Terbiye Kurulu**'nu hiç bir aşamada sürece dahil etmemiştir. Orta öğretim için öngörülen 100 kitaplık liste belirleme çalışması için dönemin Bakanlık Müsteşarı Prof. Dr. **Necat Birinci**'nin Başkanlığında 20 Mart 2004 tarihinde İstanbul'da bir toplantı düzenlenmiş, çoğunluğun sağlanamadığı bu toplantı dışında hiç bir çalışma yapılmamıştır.. **Millî Eğitim Bakanlığı Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu**'nun “ İlköğretime Yönelik Okuma Programı İçin Kitap Öneri Listesi”nin ise Bakanlığın ilköğretim öğrencileri için **100 Temel Eser** listesiyle amacı ve işlevi bakımından da hiç bir ilgisi yoktur. İlgili kurul tarafından altı aylık bir çalışma sonunda, okulöncesi, ilköğretim birinci ve ikinci kademe okuma programıyla ilişkilendirilecek 123 kitaplık öneri listesi hazırlanmıştır. (28.12.2004 tarihli Kurul Tutanağı). Bu çalışmayla ilişkilendirilmek üzere, **Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı**'nın hazırlayacağı **okuma programı** hazırlanmadığı gibi, **Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu**, Bakanlığın iki genelgesine de çekince koymuştur. Bakanlığın **100 Temel Eser** listelerinin eğitimbilimciler ve çocuk ve ilkençlik edebiyatı uzmanları tarafından hazırlandığı algısına yol açan açıklamalar ve görüşler de doğru değildir. Bakanlık, her iki **100 Temel Eser** genelgesini açıklayarak okuma alışkanlığı kültürü çabalarının üzerini **100 Temel Eser** sarmalıyla örtmüştür. **Millî Eğitim Bakanlığı**'nın 2007'de yaptırdığı “ Öğrencilerin Okuma Düzeyi Araştırması”na göre, her iki **100 Temel Eser** genelgeleriyle amaçlanan sonuçlara ulaşamadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

100 TEMEL ESER Genelgeleri İptal Edilmelidir

Sonuç

Türkiye’de önce orta öğretim (2004) ardından ilköğretim (2005) öğrencilerini kapsayan 100 kitaplık **100 Temel Eser** listelerinin açıklanmasından bu yana, aradan geçen 5 yıl boyunca okuma alışkanlığı kültürü düzeyinde gelişme olmadığı gibi, çocuk- kitap etkileşimi daha da olumsuz boyutlara doğru evrilmiştir. Hiç kuşku yok ki bunun ilk temel nedeni okur yetiştiremeyen eğitim sistemidir. **100 Temel Eser** uygulaması, “ okuma alışkanlığı kazandırmak”tan uzak, niteliği dışlayan, buyurgan, soyut, büyüme, gelişme ve yaş düzeylerini dikkate almayan, çocuklara ve ilköğretim dönemindeki öğrencilere edebiyatla okuma alışkanlığı kazandırmaktan yoksun bir uygulamadır. Bu değerlendirme çerçevesinde, **çocuğun yararını ve gelişme hakkını engelleyen her iki genelgenin iptal edilerek uygulamanın durdurulması** sonucuna varılmıştır.

İki Öneri

BİR

Okuma Programı Hazırlanması

Yeni dünyanın eşliğinde Türkiye’nin okuma alışkanlığı kültürü düzeyini belirleyen çok sayıda bileşenin yeniden birbiriyle ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretimde çocuk okur yetiştiremeyen eğitim sisteminin okur yetiştiren bir sisteme dönüşmesi için köklü bir açılıma ihtiyaç vardır. Türkçe’nin anlam ve anlatım becerilerini öğreten bir Türkçe öğretimi ile edebiyatı bütün süreçleriyle kavratmayı amaçlayan edebiyat öğretiminin sağlayacağı ortamı temel kabul ederek, okuma kültürü bilincini ve düzeyini ülke ölçekli yükseltmek amacıyla oylumlu bir atılımın yapılması gerekir. Bilişim teknolojilerinin ve iletişim ortamı kuşatması mazeretini ileri sürme kolaylığına kapılmadan, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerinin gelişim düzeylerine göre hazırlanmış, öğrencinin yazı kültürüyle beslenmesi olanağı veren **okuma programı** hazırlanmalıdır.

Okuma programı’nı örgün eğitim sistemi içinde uygulayan ülke sayısı hiç de az değildir. Bu bağlamda özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra yazı kültürü ve görsel kültürü birbirine karşı değil, birbirini tamamlayıcı yönde değerlendiren eğitimbilim ve iletişim kuramlarından yararlanılmıştır.

Farklı yöntemleri uygulama olanağı sağlayan yönetmeliklerle uygulamalarını sürdüren **Almanya**, okutulacak kitabın kademelendirilmesini öğretmene bırakıyor.(Goethe’nin Faust’u 10. sınıfta okunuyor), (okul öncesi, ilköğretim birinci kademe -1,2,3,4-, ikinci kademe ve orta öğretim düzeyinde kademelendirme); **İngiltere** (kademelendirme- güncelleştirme);

(Shakespeare uyarlamaları ile ilköğretimde, tam metin olarak orta öğretimde); **Fransa** (kademelendirme, ilişkilendirme); (Sefiller lisenin ilk yılında); **İtalya**, kademelendirme- ilişkilendirme, izleme), **Kanada** (kademelendirme-ilişkilendirme-güncelleme); **Rusya** okuma kitapları ağırlıklı; **Japonya**'daki uygulama ise biraz daha farklı: Okul öncesi, zorunlu ilköğretim 6 ve 3 yıldan oluşan orta öğretime yönelik ayrı ayrı kitap okuma programları uygulanıyor. Okulun bağlı bulunduğu ilin Eğitim Komitesi'nin önerdiği kitaplar konusunda öğretmen ve veliler bilgilendiriliyor. Çocuk ve Kitap Okuma Faaliyeti Programı çok yönlüdür. Okul öncesinde çocuklar, öğretmen ve veliler için resimli kitaplar yoğun olarak kullanılır. İlköğretimin 6. sınıfında çocuk edebiyatı ağırlıklı kitapların okunmasına öncelik verilir. Japon ve Dünya klasikleri lisede okutulur. Japon modelinde, diğerlerinden farklı olarak **okuma programı** ile ilişkilendirilen ve yaz tatilinde öğrencilerin okuması için kitap listelerinin önerilmesi.

Okuma programı uygulamalarının benzeyen yönleri kısaca şöyle özetlenebilir: Çocuk gelişimine dayalı bir kademelendirme, öğrencinin öğretmen ve velinin birlikte sürece dahil edilmesi; , temel ilkeleri ortaya koyan bir yönetmelik çerçevesinde edebiyatın her türü yanında **her ders için okuma kitapları önerilmesi**, programların farklı okuma yöntemlerini içermesi, kütüphane ilişkisine özel önem verilmesi, yazar, sanatçı ve gönüllülerin okullarda okuma etkinlikleri düzenleme olanağı bulması; eğitim ve öğretimde ders programlarında değişiklik yapılması nedeniyle okuma programlarının güncellenmesi; kitap incelemeleri konusunda, okuma kültürüyle ilgili uzman ve gönüllü kuruluşlarının katkısına açık ortamın sağlanması, eğitimbilim alanlarıyla etkin işbirliği, kitabı öğretmenin belirlediği yaklaşımların uygulanması.

Örgün eğitimde **okuma programı** modeli her dönemin (okul öncesi, ilköğretim birinci ve ikinci kademe, orta öğretim) gelişme evrelerini kapsmalıdır. **Okuma programı**'nın bireylerin okuma becerileriyle birlikte diğer temel dil becerilerini destekleyici; bireye okumanın önemini, söz varlığını zenginleştirici ve okuduğunu kavratıcı; okuduklarını değerlendirebilme ve yorumlayabilme becerisi, okudukları ile geniş bir duygu, düşünce dünyası ve düş becerisi kazandırıcı; bireyin yaşamının belirli bir evresinde başlayan ve biten bir etkinlik değil, okul öncesinden başlayarak her yaş ve seviyede devam eden, bireylerin bütün yaşamları boyunca düşüncelerini, davranışlarını ve kişiliklerini oluşturmaya yönelik bir amacı ve işlevi olmalıdır. (Özbay, 2009) **Okuma programı**'nda yer alacak kitaplar okul öncesi, çocuk ve ilköğretim edebiyatı ölçütleri esas alınarak incelenmeli; kitaplar yaş düzeyleriyle ilişkilendirilmeli; kitapların kazandıracığı nitelikler ve kazanımlar belirlenmeli; öğrenci ve velinin **okuma programı** ile etkileşimi sağlanmalı; her yıl programla ilişkilendirilecek kitapların güncellenerek zenginleştirilmesine dayalı bir yaklaşımla program oluşturulmalıdır. **Okuma Programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı** tarafından eğitimin her kademesi

için (okul öncesi, ilköğretim birinci ve ikinci kademe, orta öğretim) ayrı ayrı hazırlanmalıdır. **Okuma programı** ile iki amacın gerçekleştirilmesi öngörülmelidir: Bir, **öğrencileri klasikleri okuyabilecek düzeye getirmek**. İki, **klasiklerden eğitim ve öğretim süreçlerinde etkin biçimde yararlanılması..**

İKİ

ÇOCUK VE İLKGENÇLİK KİTAPLARI KONSEYİ'nin KURULMASI

Örgün eğitimde ders kitabı dışında kullanılacak kitapları ders programları ve **okuma programı** ile ilişkilendirecek; çocuk ve ilkgençlik edebiyatının temel ölçütleri çerçevesinde kitapları bilimsel yönden inceleyecek, yeni yayınları izleyecek ve değerlendirme sonuçlarını açıklayacak; Millî Eğitim Bakanlığı, TÜBİTAK, üniversiteler, yazar-çizer, sanatçı, eğitim bilimci, yayıncı, editör, çevirmen, uzman çocuk ve ilkgençlik edebiyatı ve çocuk hakları kuruluşları okul-aile birlikleri temsilciliklerinden oluşacak, özerk bir yapıda **ÇOCUK ve İLKGENÇLİK KİTAPLARI KONSEYİ** kurulmalıdır. Konseyin kuruluşunda Anayasa, Millî Eğitim Temel Kanunu, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'si esas alınmalıdır..